

Петар Опачић
ОД БЕОГРАДА ДО КРФА
1915–1916

ЕДИЦИЈА
СРБИЈА 1914–1918

Уредник
Зоран Колунџија

Рецензент
др Исидор Ђуковић

Copyright © ИК Прометеј, Нови Сад, 2015.

Издавање Едиције *Србија 1914–1918* подржало је
Министарство културе и информисања Владе Републике Србије

ПЕТАР ОПАЧИЋ

ОД БЕОГРАДА
ДО КРФА
1915–1916

ПРОМЕТЕЈ
Нови Сад

РТС

РАДИО-ТЕЛЕВИЗИЈА СРБИЈЕ
Београд

Позив у одбрану отаџбине

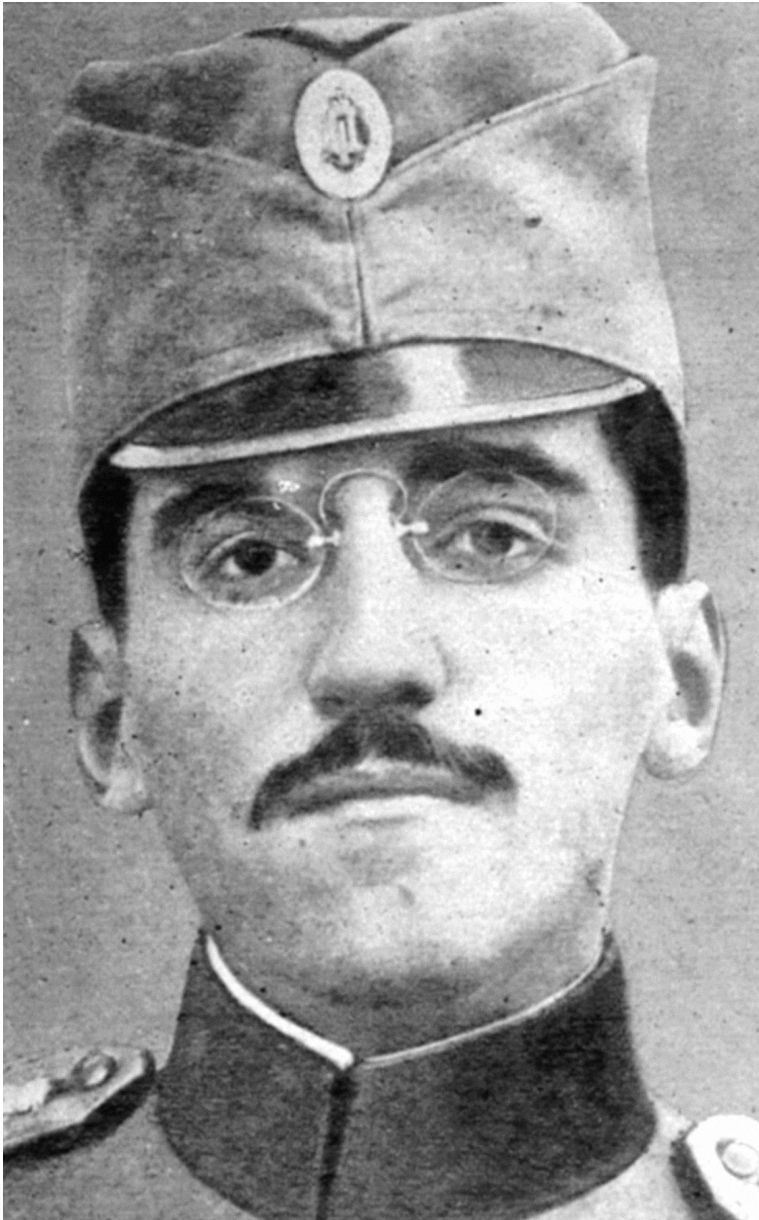
Јунаци! На свету нема светије дужности него што је одбрана своје државе, своје нације и вере, одбрана своја отаџбина, својих ситарих и нејаких. Стога, с вером у Бога, у његову правду и милост, пођимо најпре уверени у победу и украсимо наше заставе новим ловорикама јер је на тим заставима иривиђење исписано данас јасније него икад наш рајни поклич:

У бој за слободу и независност српског народа!

Живела Србија! Живела моја лична војска!

Крагујевац, 22. јула 1914. године

*Врховни командант војске,
црештолонаследник
Александар Карађорђевић*

*РЕГЕНТ АЛЕКСАНДАР КАРАЂОРЂЕВИЋ,
врховни командант Српске војске*

ИЗМЕЂУ ЖИВОТА И СМРТИ

Ханибал

ПРЕДГОВОР

Први светски рат (1914–1918) многострано је превазишао све оружане сукобе држава и народа у дотадашњој историји света како по броју држава које су активно или посредно учествовале у том рату, тако и по људским жртвама и разарањима материјалних добара. У току четири и по године, колико је рат трајао, у рату је учествовало 39 држава са свих пет континената. У рату је погинуло 10 милиона војника, рањен 21 милион, допало заробљеништва 7,5 милиона, изашло из рата три и по милиона тешких ратних инвалида. Рачуна се да су укупни материјални трошкови рата износили око 338 милијарди тадашњих долара. Посебно велика разарања и губитке цивилног становништва претрпеле су земље на којима су вођена борбена дејства. У том смислу најтеже су пострадале Србија и Црна Гора, на чијим су територијама вођене најтеже ратне операције. Ове две земље су претрпеле сразмерно најтеже људске и материјалне губитке у оружаном борбама и под бруталном окупацијом армија Аустроугарске, Немачке и Бугарске. Србија је била прва жртва агресије германских империјалистичких држава, али и прва држава која је после четири и по године крваве борбе и великих жртава протерала окупатора са своје територије и сврстала се у ред најистакнутијих победничких нација.

Од завршетка рата у свету је објављен огроман број научних студија, популарних публикација, литерарних дела

и социолошких студија, као и бројни мемоари истакнутих државника и војсковођа, томови војне и дипломатске архивске документације. Генералштабови Немачке, Аустрије, Француске и Велике Британије објавили су званичне студије о дејствима њихових армија у том рату. Занимљиво је да се у Србији, која је имала 1.200.000 војних и цивилних жртава и која је потпуно разорена и опљачкана, најмање радило на проучавању тока и последица рата, и то углавном из политичких разлога.

Наиме, после рата 1918. године створена је нова држава на подлози ратних заслуга Србије и њене војске а под називом Краљевство Срба, Хрвата и Словенаца, односно Краљевина Југославија. У њен састав су поред Србије и Црне Горе ушле и земље које су пре рата биле у саставу других држава, а које су ратовале против Србије. То је изискивало уздржано приказивање ратних успеха Србије да се не би иритирали несрпски елементи из земаља припојених Србији, односно ради стварања унутрашње хармоније и националног помирења у новоствореној држави. Због тога су, чак, изостале темељније реконструкције значајних победа српске војске у биткама на Церу и Колубари у рату против Аустроугарске 1914. године. У њима је Српска војска одбранила своју земљу од агресије армија дунавске монархије и спречила продор германских империјалиста преко Балкана на исток. Из истих разлога је изостао и темељнији приказ пробоја Солунског фронта, у коме је српска војска, потпомогнута савезничким снагама, одиграла одлучујућу улогу у ратним операцијама које су непосредно утицале на скраћивање Великог рата и крвопролића у свету за више од годину дана. О тим крупним историјским догађајима углавном су објављивани пригодни популарни текстови и војно-стручне анализе у војним часописима.

У том периоду, за време Краљевине Југославије, објављена је веома значајна документација о операцијама Срп-

ске војске у Великом рату. Припремило ју је Историјско одељење југословенског Генералштаба под насловом *Велики рат Србије за ослобођење и уједињење Срба и Хрватиа 1914–1918. године*, која је штампана у 31 књизи, и то од 1924. до 1938. године. Та едиција је најважнији извор за реконструкцију и оцену војних дејстава српске војске у Првом светском рату, преглед важнијих дипломатских и политичких акција српске владе у борби за реализацију њених ратних циљева, као и развој догађаја на великим ратиштима и њихов узајамни утицај на ток и резултате борбе Српске војске у том рату.

После Другог светског рата и успостављања комунистичке власти у Југославији прилике за шире приказивање улоге Србије у Првом светском рату биле су много сложеније и неповољније. Под утицајем комунистичких идеолога који су се заклањали иза тобожњег „марксистичког“ погледа на историју, ослободилачки рат Србије у Првом светском рату смештен је у исти ред са ратовањем великих европских империјалистичких држава мада је Србија била жртва империјалистичке агресије германских држава и у наметнутом рату је поднела огромне људске и материјалне жртве бранећи своју слободу од геноцидних непријатељских држава које су напале Србију са циљем да униште српску државу и истребе српски народ. Послушни југословенски „историчари“ трудили су се да за ту чудну и произвољну теорију обезбеде „научну“ подлогу. На основу мноштва објављених памфлета о месту и улози Србије у Првом светском рату грађена је симетрична слика о улози и месту „свих народа и народности Југославије“ у Првом светском рату науштрб истине о геноцидној политици непријатељских држава према Србији и жртава нанетих српском народу. Тек је у другој половини прошлог века, највише заслугом групе историчара Војноисторијског института у Београду и извесног броја поштених историчара, објављена серија научних монографија са свестраним при-

казом узрока, тока и резултата ратних напора Србије у току балканских ратова и Првог светског рата.

Најзначајније студије војних историчара посвећене су великим биткама српске војске у првој и последњој години Првог светског рата. У њима је српска војска имала значајну улогу у напорима Антанте у рату против Централних сила. То су монографије о биткама на Церу, Дрини и Колубари, у којима је српска војска поразила аустроугарске армије, одбранила земљу и олакшала отпор савезничким државама које су у то време трпеле тешке поразе на својим фронтовима. Историјски значај тих битка огледа се у чињеници да су вођене под најнеповољнијим околностима с обзиром на то да је Аустроугарска кренула на Србију са три четвртине својих оружаних снага од преко пола милиона војника. Желела је да у најкраћем року војнички прегази и окупира Србију и отвори пут германским империјалистима преко Балкана према Блиском истоку, где су се стицали витални интереси великих европских држава. Монографије о тим биткама у 1914. години и операцијама Српске војске на Солунском фронту 1918. године пружиле су објективну слику о улози Србије у кључним годинама рата.

Но, у приказивању улоге Србије у Великом рату изостала је научна реконструкција драматичних догађаја из 1915, 1916. и 1917. године, у којима је Србија, небригом великих савезника препуштена самој себи, учинила надљудске напоре и поднела највеће жртве у одбрани своје отаџбине, части, достојанства. Борила се за свој опстанак несебично се жртвујући и за општу победу савезника у борби против германског империјализма.

У овој монографији приказан је управо тај најдраматичнији период у ратним напорима Србије у Првом светском рату на фону односа Централних сила и држава Антанте према Србији и њеној војсци. Дат је и преглед важнијих политичко-дипломатских напора српске Владе

и народа у том ратном периоду у одбрани слободе и независности земље, реализацији њених ратних циљева и коначну победу савезника. Према томе, ова монографија представља, сликовито речено, недостајућу карикату која повезује раније објављене студије о улози, напорима и резултатима ратовања Србије и њене војске у првој и последњој ратној години Првог светског рата.